

Adakozás – szívvel vagy lélekkel?

Amikor mondta Mózes adományokat gyűjtött a pusztai Szentély építésére, az emberek olyan lelkesen adományoztak, hogy szólni kellett nekik, hogy ne hozzanak többet, mert már nem lehetett hová tenni.

Kétféle emberről ír a Tóra, akik hozzák az adományt. Az egyikre azt mondja, hogy a „szíve emeli arra”, hogy hozza az adományt. A másik az pedig, akit „a lelke arra indít” (ld. Mózes 2., 35:21).

A *Neciv* magyarázata szerint az a különbség e két kifejezés között, hogy az első mintegy „muszájból” ad. Értelmezése szerint „a szíve emeli” kifejezés mélyebb jelentése: mivel látja, hogy a többiek is adnak, kellemetlen érzést okoz neki az, hogy ő nem adhat. Ezzel szemben akit a „lelke indít”, az valóban „lelkes”, őszinte örömmel adakozik.

Hasonló negatív eredetű pozitív cselekedet, amikor egy szegény ember mellett elmegyünk, és azt érezzük, hogy rossz nézni, muszáj neki adni valamit.

A szkeptikus erre azt mondhatja, hogy valójában nem is az motiválja ilyenkor az adakozót, hogy mással jót tegyen, hanem az, hogy saját magát megszabadítsa a kellemetlen, nyomasztó érzéstől.

Valóban: ez az adakozásnak egy alacsonyabb szintje. De azt sem hagyhatjuk figyelmen kívül, hogy van egy harmadik lehetőség is: az, aki egyáltalán nem is vesz tudomást a másik szenvedéséről. Ezért nem mondhatjuk a kelletlenül adakozót önzőnek, hiszen ha tényleg önző lenne, akkor észre sem venné a másikat.

Érdekes, hogy az egyik típusú adakozást a szívhez, míg a másikat a lélekhez köti a Tóra.

Farnadi-Jeruzálmi Cháim Jedidja rajza. Köszönjük!!

Impresszum

Az *omek* szó jelentése: *mélység*. Az orti.hu célja a hagyományos zsidó értékek, autentikus tórai tanítások megjelenítése közérthető, modern formában. Elgondolkodtató, inspiráló, a tórai és rabbinikus irodalomból építkező témák, üzenetek, napjaink számára.

Írta és szerkesztette: Szántó-Várnagy Binjomin, a Bét Jehuda közösség rabbija (Budapest, 1084 Scheiber Sándor utca 2.).

Megjelenik 130 példányban.

Kapcsolat, feliratkozás, jó tanácsok vagy önkéntes segítség felajánlása: ortimagazin@gmail.com.

A *Málbim* magyarázata szerint mind a szív, mind a lélek az ember nem-fizikai tulajdonságainak az összességét jelenti. A különbség a kettő között az, hogy a szív az, amit mindből a többi ember kívülről érzékel, míg a lélek a valóságos, belső tartalom. Eszerint lehetséges, hogy például valaki a külvilág felé örömet színlel (örvend a szíve), de belülről keserű (a lelke, ld. *Mislé / Példabeszédek* 17:22).

Ugyanez a helyzet az adakozás esetében: akit a szíve indít adakozni, az kívülről nézve szívesen ad, de ennél egy magasabb szint az, akit a lelke indít, mert ő valóban kifejezetten csak az adás kedvéért ad, minden külső nyomástól függetlenül.

Kicsit más különbséget találhatunk, ha *Zechárjá* prófeciájában mélyülünk el:

„De ők nem akartak hallgatni, ... szívüket olyanná tették, mint a kő, hogy ne hallják a Tórárt és azokat a dolgokat, amiket az Örökévaló, a Seregek Ura a szellemével a korai prófétáknak küldött.” (7:21-22)

Ez alapján a szív az, ami hall, és a lélek (vagy szellem / ruách) az, ami „prófétál”, vagyis küld. A szív a „vevő”, a lélek pedig az „adó”.

Eszerint aki a szívével ad, annál az elsődleges motiváció az, amit a szívével meghallott, vagyis érzékelt: az, hogy mások is adnak, vagy az, hogy a szegény ember rosszul érzi magát. Ezzel szemben aki a lelkével ad, azt nem a külvilág érzékelése motiválja, hanem a belső világ: ő saját magában érzi azt, hogy adnia kell¹.

ÜNNEPEK

Purim: időpontok és tennivalóink

Különleges idők következnek a mostani szombattól kezdődően a zsidó naptárban.

Most szombaton, **március 9-én Sábát Sekálim**, azaz a sékelek szombatja. Ezen a reggelen mi is összegyűlünk a Bét Jehuda Közösségben reggeli tanulásra, imára és kidusra. Mindenkit szeretettel várunk!

Másnap, **március 10-én** vasárnap, és az azt követő napon, hétfőn a második *Ádár hónap újholdja* köszönt ránk. Ne felejtjük el a Jáá-le vejávo betoldást az Ámidá imákból és a bencsolásból (étkezési utáni áldás). Először szombat este mondjuk, utoljára pedig hétfő délután, naplemente előtt. Mindkét nap Hálél és Muszáf imát is mondunk a reggeli, Sáhárit ima után, valamint a Tórából is olvasunk.

Március 21-én, csütörtökön van *Eszter böjtje* napkeltétől napnyugtáig (hajnali 4:11-től este 18:45-ig). Aki csak teheti, ne egyen és igyon ebben az időben, emlékeztvén az Eszter királynő által elrendelt háromnapos böjt-re (4:16), melynek érdekében csodálatosan megmenekültünk a gonosz Hámán tervétől.

Ugyanezen a napon, a délutáni ima előtt *zécher lámáchácit hásekel*, a Szentély számára adományozott fél sékelek emlékére mi is szoktunk három pénzérmét három perselybe bedobni.

Noha mi nem sékellel fizetünk, de mi is találhatunk olyan pénzérmét, ami egy meglévő érménk fele (pl. az 50 Ft-os a 100 Ft-osnak, a 100 Ft-os a 200 Ft-osnak). Ha nincsen ilyenünk, szabad a perselyből felválta-

¹ Ez persze ismét visszavezet minket *Málbim* magyarázatához, aki szerint a szív a külső, a lélek pedig a belső rétegnek felel meg.

nunk a saját nagyobb pénzünket (pl. egy 500 Ft-ost). A zsinagóga a befolyó pénzösszeget szegény embereknek adományozhatja, vagy a zsinagóga fenntartására is fordíthatja.

Március 23-án, szombaton *Sábát Záchor*, az emlékezés szombatja. Ilyenkor felolvassuk a Tórából az Ámálék eltörlésére vonatkozó parancsot, mely tórai előírás, így erre az olvasásra a nőket is szokták kötelezni, hogy jöjjenek. Bölcseink így időzítették ezt a parancsot, hiszen a gonosz Hámán is Ámálék leszármazottja volt.

Ugyanezen a napon este ránk köszönt Purim. A mi közösségünkben is összegyűlünk, hogy felolvassuk a *Megilát*, Eszter tekercsét.

Másnap reggel, **március 24-én**, vasárnap *Purim napja*. A reggeli ima után megismételjük a *Megilá* felolvasását. Aki valamiért

nem tud a reggeli olvasáson részt venni, az napközben bármikor meghallgathatja a *Megilát*. A városban több helyen még délután is tartanak olvasást – ezzel is pótolható a kötelezettség.

Ezen kívül fontos, hogy ezen a napon rendezzünk ünnepi lakomát [*szeudát*], küldjünk ajándékot a szegényeknek [*mátánót leevjonim*], és a barátainknak is küldjünk egyszerűbb ajándékokat.

Legalább két szegény embernek kell adományozni legalább egy lakoma árát (három szelet kenyér és egy ital). Ezzel a kötelezettséggel megbízhatunk egy rabbit, hogy gondoskodjon az adomány eljuttatásáról megfelelő szegénynek. A barátoknak pedig mi magunk juttassuk el az ajándékokat Purim reggelén: egy ital és egy étel, amit a purimi lakoma során el tudnak fogyasztani.

— AKTUÁLIS

Megszakítás nélkül – a hosszan forralt víz ereje

Ezen a héten nagy figyelmet kapott az Operaház igazgatója és karmestere közötti vita. Az igazgató elrendelte, hogy az egyik előadásba iktassanak be egy hosszabb szünetet, hogy a büfé bevételét növeljék. A karmester azonban ezt a döntést szakmaitlannak tartotta, ezért megtagadta a továbbiakban a darab vezényletét.

Vajon van-e a Tórának mondanivalója ezzel a vitával kapcsolatban?

Miért nem akarta a karmester azt, hogy megszakítsák az előadást? Azért, mert jelentős a különbség az egyben lejátszott darab és a két részletben lejátszott darab között. Nem lehetséges elérni ugyanazt a hatást szünettel mint anélkül.

A legutóbbi időkben élt egyik legnagyobb Tóratudós a *Cházon Is* néven ismert Ávrám Jesájá Karelitz (1878-1953), aki Izrael egyik legismertebb, különösen vallásos helyét, Bné Berák városrészét azzá tette, aminek ma ismerjük: szigorú vallásos életmód, Tóratanulás és imádkozás központjává.

Számos alkalommal tanított arról, hogy mennyire fontos az, hogy a Tóratanulást ne szakítsa meg az ember. Különösen nagyra értékelte² a hosszú időn keresztül tartó, egybefüggő tanulást, melynek során saját tapasztalata szerint az ember igazán egyedülálló szellemi megtapasztalásban részesülhet.

A híres hasonlat szerint amikor az ember egy lábosban vizet forral, akkor van egy bi-

2 Ld. még *A Tóratanulás kiemel ebből a világból* c. cikket, mely az *Orti.hu* oldalon jelent meg 2023. április 30-án, valamint az *Omek* magazin II. évf. 3. számában (2023. május 28.).

zonyos pont, a forráspont, amit meg kell várni. Nincs értelme levenni a lábost a láng-ról ennél előbb, mert nem lehet elérni vele ugyanazt a hatást. Ehhez hasonlít az, aki a Tórá-t tanulja, de túl korán megszakítja.

Ez az egyik nagy lehetősége a szombat-nak. Ilyenkor nincsen telefon, nincsenek üzenetek, nincsen WhatsApp értesítés, sem email. Csak a család, a barátok, az ima és a tanulás.

Vajon hétköznap is meg lehet tenni ugyan-
ezt, akár csak rövidebb időre? El tudjuk en-
gedni a telefont és az eszközöket? Nem fé-
lünk a társadalmi nyomástól?

Van azonban olyan helyzet, amikor éppen
hasznos az, ha az ember megszakítja „a víz
forralását”. Például amikor haragos. Ha va-
lami olyasmi történik, amire „csuklóból”,
ingerültségből akar válaszolni.

*„Ne siess lelkedben haragudni, mert a ha-
rag a bolondok ölében nyugszik.” (Kohelet /
Prédikátor 7:9)*

Salamon király arra tanít minket, hogy a bo-
londokat jellemzi az, hogy sietősen és harag-
gal felelnek. Amikor az ember haragszik, az

gyakran eltorzítja a tisztánlátását, és olyas-
mit tesz, amit később, „tisztá fejjel” meg-
bánhat.

Bár az igazság az, hogy ez a kérdés sem fe-
kete vagy fehér. Ahogyan annyi minden
más, a harag is alaposabb mérlegelést igé-
nyel. Néha ugyanis az ember azt is megbán-
hatja, ha elmúlik a harag, és már egyáltalán
nem érzékeli problémának azt, amiért hara-
gosan szólni akart volna. A kérdés pedig el-
sikkad, még akkor is, ha egyébként fontos
létjogosultsága lett volna.

Az ember megbánhatja azt, amikor haragból
reagál, és megbánhatja azt is, hogyha a ha-
rag elmúltával elmulaszt reagálni. Így néha
még az sem jó, ha a harag „lábosát” vesszük
le a tűzről.

Természetesen nagy óvatossággal kell ehhez
a témához hozzáállni, mert komoly kocká-
zattal járhat az, ha erőszakosan és igazságta-
lanul rápirítunk a másokra. A helyes az, ha
megtanuljuk pontosan érzékeltetni saját ma-
gunkban a harag fokozatait és az ügyek fon-
tosságát, és őszintén szembenézni azzal,
hogy magunknak követelünk valamit, vagy
a Teremtő dicsósége miatt szólalunk fel.

Időpontok Budapesten:

Gyertyagyújtás **péntek este** (Budapesten): 17:21-ig.

Szombat kimenetele: 18:27.

A zsinagógában **péntek este** 17:30-tól tanulunk, 18:00-tól imádkozunk.

Hétfőn és csütörtökön reggel 8:00-kor imádkozunk a *Rumbach utcai zsinagógában*.

A Smá Jiszráelt olvassuk el legkésőbb szombat reggel 9:01-ig.

Szombat reggeli ima a Bét Jehuda zsinagógában:

**EZEN A HÉTEN! Március 9-én, szombat reggel 9:00-kor,
Vájákhél / Sekálím szombatján.**

Sábát sálom! Gut sábesz!